

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

_____ А. В. Данільчанка
(подпіс) (ініцыялы, прозвішча)

_____ 2015 г. ____
(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД – _____ /вуч.

Стылістыка славянскай мовы (І)

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці:

1-21 05 04

Славянская філалогія

2015 г.

Вучэбная праграма УВА складзена на аснове АСВА1-21 05 01– 2013 і вучэбнага плана УВА № Д21-088/вуч. 2013г.

СКЛАДАЛЬНІК:

Т.Л. Чахоўская, канд. філал. навук

(імя, імя па бацьку, прозвішча, пасада, вучоная ступень, вучонае званне)

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

М.І. Свістунова, дацэнт, канд. філал. навук

(імя, імя па бацьку, прозвішча, пасада, вучоная ступень, вучонае званне)

Н.У. Чайка, дацэнт, канд. філал. навук

(імя, імя па бацьку, прозвішча, пасада, вучоная ступень, вучонае званне)

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай _____ сучаснай беларускай мовы _____
(назва кафедры)

(пратакол № 10 ад 19.05.2015 г.)

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 6 ад 29.06.2015 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Курс “Стылістыка славянскай мовы (I)” ў вышэйшых навучальных установах філалагічнага профілю з’яўляецца заключным этапам у вывучэнні моўнай сістэмы ў цэлым. Ён скіраваны на асэнсаванне студэнтамі заканамернасцей паводзін моўных адзінак розных узроўняў у тыповых сітуацыях зносін, у розных функцыянальна-стылістычных разнавіднасцях мовы, а таксама арыентаваны на фарміраванне навыкаў правільнага, дакладнага, чыстага, выразнага і разнастайнага маўлення.

Мэта курса палягае ў асэнсаванні і сістэматызацыі тэарэтычных палажэнняў стылістыкі і культуры маўлення, фарміраванні і ўдасканаленні практычных ведаў у роднай мове. Перад сінтэзаванай дысцыплінай стаіць задача выхавання і павышэння ў моўцаў культуры беларускага маўлення, развіцця ў іх моўнай інтуіцыі і чуйнасці. Вывучэнне стылістыкі і культура маўлення адбываецца ў цеснай сувязі са зместам усіх галін сучаснай лінгвістыкі і дысцыплінамі найперш гуманітарнага цыклу, што тлумачыцца скіраванасцю курса да пазамоўнай рэчаіснасці, паняцці і з’явы якой асэнсоўваюцца праз выяўленне шляхоў іх аптымальнай перадачы ў моўнай форме.

Асноўныя задачы курса:

- забяспечыць студэнтаў сістэмай тэарэтычных ведаў па стылістыцы і культуры маўлення;
- спрыяць усведамленню асноўных камунікатыўных якасцей маўлення і спецыфікі іх праяўлення ў розных функцыянальных стылях;
- выпрацаваць свядомае карыстанне літаратурнымі і стылістычнымі моўнымі сродкамі з улікам мэтазгоднасці іх залучэння ў канкрэтным тэксце. Фарміраваць навыкі максімальнай актуалізацыі гэтых ведаў у пісьмовай і вуснай форме маўлення;
- сфарміраваць навуковы і метадычны погляд на стылістыку і культуру маўлення як комплексную дысцыпліну, звязаную з гісторыяй беларускай лінгвістычнай, эстэтычнай і рытарычнай думкі, у сувязі з дзейнасцю беларускіх пісьменнікаў і іншых культурных дзеячаў;
- развіваць эстэтычныя адносіны да мовы, вучыць правілам маўленчых паводзін;
- выпрацаваць уменне аналізу тэкстаў рознай жанрава-стылістычнай прыналежнасці;
- спрыяць фарміраванню навыкаў рэдагавання і перакладу тэкстаў.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста адпаведнага профілю, сувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі.

Выключную важнасць вучэбны курс мае для будучай прафесійнай дзейнасці філолага-беларусіста, выкладчыка беларускай мовы і літаратуры. Асэнсаванне студэнтамі асноўных праблемных вузлоў “Стылістыкі і культуры беларускага маўлення”: 1) фарміруе моўную і маўленчую кампетэнцыю навучэнцаў, узбагачае іх ведамі асноў навукі аб мове, заканамернасцях і правілах яе функцыянавання; 2) фарміруе камунікацыйную кампетэнцыю

навучэнцаў на аснове авалодання наступнымі паняццямі: культура вуснага і пісьмовага маўлення, тэкст, тыпы маўлення, стылі маўлення, жанры маўлення, правілы маўленчых зносін, спосабамі выражэння думкі ў вуснай і пісьмовай форме; 3) развівае творчыя здольнасці навучэнцаў у стварэнні арыгінальных выказванняў розных стыляў, жанраў і тыпаў маўлення; 4) фарміруе маўленчую культуру навучэнцаў на аснове засваення мовы як сістэмы захавання і перадачы культурных каштоўнасцей і сродку асэнсавання беларускай нацыянальнай культуры ў кантэксце сусветнай. Будучаму настаўніку беларускай мовы неабходны як тэарэтычныя веды, так і практычная падрыхтоўка для ўвасаблення ўсіх патрабаванняў школьнай праграмы, арыентаванай у адпаведнасці з прыярытэтамі сучаснай лінгвадыдактыкі на сістэмна-функцыянальны, камунікацыйна-дзеясны і лінгвакультуралагічны падыходы ў навучанні сучаснай беларускай мове. Веданне агульных пытанняў тэорыі тэксту (структура тэксту, успрыманне тэксту, тыпалогія тэкстаў і інш.), авалоданне навыкамі яго аналізу мае асаблівае значэнне і для будучых літаратурна-рэдакцыйных супрацоўнікаў.

Вучэбны курс цесна звязаны з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі: “Сучасная беларуская мова”, “Тэксталагія”, “Літаратурнае рэдагаванне”, “Стылістычнае рэдагаванне і карэктура”. Важнасць засваення гэтай дысцыпліны абумоўлена неабходнасцю фарміравання ў спецыялістаў сістэмы тэарэтычна-практычных ведаў па сучаснай беларускай мове.

Патрабаванні да засваення навучальнай дысцыпліны “Стылістыка і культура беларускага маўлення” ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам:

Студэнт, які засвоіў праграмны матэрыял курса “Стылістыка і культура беларускага маўлення”, павінен **ведаць**:

- асноўныя тэндэнцыі, кірункі развіцця “Стылістыкі і культуры маўлення”;
- гісторыю фарміравання вучэбнай дысцыпліны;
- цэнтральныя паняцці “Стылістыкі і культуры маўлення”;
- функцыянальныя стылі сучаснай беларускай літаратурнай мовы, іх жанравыя разнавіднасці;
- стылістычныя патэнцыі моўных сродкаў, мэтазгоднасць іх выкарыстання ў канкрэтным тэксце;
- сістэму літаратурных нор беларускай мовы, іх рэалізацыю ў функцыянальных стылях;
- умовы і формы маўленчай камунікацыі.

умець:

- класіфікаваць функцыянальныя стылі беларускай літаратурнай мовы;
- аналізаваць і ацэньваць моўныя сродкі, іх стылістычны патэнцыял, мэтазгоднасць выкарыстання ў тэкстах розных стыляў і жанраў;
- карыстацца стылістычна-арталагічнымі паняццямі, катэгорыямі і тэрмінамі ў іх сістэмна-структурных сувязях;
- карыстацца навуковай, даведачнай і метадычнай літаратурай;

- валодаць метадкай перакладу рознастылёвых тэкстаў.

Студэнт павінен **валодаць**:

- тэарэтычнымі і эмпірычнымі метадамі збору, апрацоўкі і фіксацыі лінгвістычнай інфармацыі;
- навыкамі навукова-даследчыцкай дзейнасці;
- міждысцыплінарнымі падыходамі пры вырашэнні стылістычных задач;
- навыкамі аналізу моўных адзінак;
- асноўнымі паняццямі стылістыкі;
- сучаснымі тэхнічнымі сродкамі навучання, інфармацыйнымі і камп'ютарнымі тэхналогіямі ў працэсе самастойнага назапашвання ведаў па сучаснай беларускай мове.

Размеркаванне гадзін, колькасць якіх на канкрэтны раздзел (тэму) вызначаецца кафедрай з прадстаўлення выкладчыка, рэгламентуюцца вучэбным планам – на засваенне праграмы прадугледжана ўсяго 82 гадзіны.

На лекцыйных занятках студэнтамі набываюцца і засвойваюцца веды тэарэтычнага характару, звязаныя з гісторыяй станаўлення сінтэзаванай дысцыпліны, выпрацоўкай яе тэрміналагічнага апарату, аналізам камунікацыйных якасцей маўлення, асэнсаваннем сістэмы норм сучаснай беларускай літаратурнай мовы з улікам дынамікі і базы іх станаўлення; стылістычнай дыферэнцыяцыяй моўных сродкаў і заканамернасцей іх функцыянавання ў маўленні.

Падчас правядзення практычных заняткаў, мэта якіх палягае ў замацаванні і паглыбленні тэарэтычных ведаў, прадугледжваецца фарміраванне прафесійнага падыходу да ацэнкі, тлумачэння і выкарыстання моўных адзінак як элементаў моўнай сістэмы ў розных функцыянальных разнавіднасцях; набываюцца навыкаў стылістычнага рэдагавання, размежавання нарматыўных і ненарматыўных моўных варыянтаў, а таксама правядзення цэласнага стылістычнага аналізу тэксту; ацэнка маўлення з пункту погляду правільнасці, дакладнасці, лагічнасці, выразнасці, багацця, лаканічнасці, чысціні і дарэчнасці.

Важнае значэнне ў працэсе засваення і замацавання ведаў мае кіруемая самастойная работа студэнтаў. Такі від кантролю спрыяе фарміраванню ў студэнтаў навуковых поглядаў, удасканалвае іх здольнасці самастойнага аналізу моўных з'яў і працэсаў. У гэтай сувязі можа быць прапанавана работа рознага характару: падрыхтоўка навукова-даследчых і творчых прац; напісанне навуковых дакладаў і паведамленняў па пэўнай тэме; агляды па культуры маўлення праз аналіз выданняў, радыё-, тэлеперадач; рэдагаванне тэкстаў; складанне і выкананне тэстаў і інш. Спіс рэкамендаванай літаратуры ўключае найбольш важныя работы як па ўсім курсе, так і па асобных раздзелах. Пры вывучэнні той або іншай тэмы прадугледжваецца азнаямленне студэнтаў з найноўшымі лінгвістычнымі работамі навукова-тэарэтычнага і метадычнага характару.

Для дыягностыкі могуць выкарыстоўвацца гутаркі, заданні тэставага характару, пісьмовыя работы, камп'ютарнае тэсціраванне, франтальнае апытванне і іншыя формы кантролю.

Агульная колькасць гадзін, якая адводзіцца на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны, складае **64** гадз.

Колькасць аўдыторных гадзін складае **34** гадз.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

Размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў:

14 гадз. – лекцыйных;

16 гадз. – практычных;

4 гадз. – КСР.

Форма бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне – залік (**3** курс, 6 семестр).

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

УВОДЗІНЫ

Мова як сродак камунікацыі. Камунікатыўная скіраванасць стылістыкі і культуры беларускага маўлення. Творчы патэнцыял мовы і яго асэнсаванне ў “Законе аб мове”. Мова як галоўны паказчык этнічнай самасвядомасці, аснова гарманічнага фарміравання маўленчай асобы. Нацыянальныя традыцыі ў моўнай намінацыі і маўленчым этыкеце.

Змест, прадмет і задачы комплекснай дысцыпліны “Стылістыка і культура беларускага маўлення”. Генезіс стылістыкі і культуры маўлення. стылістыка лінгвістычная і літаратуразнаўчая. Галіны сучаснай стылістыкі (традыцыйная, практычная, экспрэсіўная, стылістыка тэксту, супастаўляльная, гістарычная, мастацкай літаратуры, дэкадзіравання). Статус курса стылістыкі і культуры маўлення ў сучасным мовазнаўстве, яго сувязь з іншымі навуковымі дысцыплінамі.

Тэрмінасістэма стылістыкі і культуры маўлення: стыль мовы, маўлення, функцыянальны, індывідуальны; падстыль; маўленчы жанр; стылістычная норма і яе функцыянальна-стылістычныя разнавіднасці, стылістычныя сродкі мовы, стылістычная афарбоўка, двупланавасць стылістычнай афарбоўкі (функцыянальна-стылістычная і эмацыянальна-экспрэсіўная), стылістычныя рэсурсы мовы, стылявая рыса; культура мовы, маўлення, формы маўлення; камунікатыўныя якасці маўлення (правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня, багацце, выразнасць, дарэчнасць, сцісласць); моўная норма; памылкі (маўленчыя, стылістычныя). Метады і прыёмы стылістычнага аналізу (семантыка-стылістычны, параўнальны, статыстычны; аналіз па слоўнікавых паметам, аналіз слова ў кантэксце, стылістычны эксперымент).

ГІСТОРЫЯ СТАНАЎЛЕННЯ І РАЗВІЦЦА СТЫЛІСТЫКІ І КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСКАГА МАЎЛЕННЯ

Гістарызм у асэнсаванні моўнага функцыянавання.

Папярэднікі сучаснай стылістыкі і культуры маўлення (антычныя тэорыі мовы і стылю, заходнееўрапейскія, расійскія, беларускія рыторыкі).

Прамоўніцкае майстэрства ў Старажытнай Грэцыі і Рыме. Антычныя рыторыкі. Першыя спробы стылістычнай дыферэнцыяцыі мовы.

Вытокі беларускай стылістыкі і красамоўства на Беларусі ў XII–XVIII стст., моўна-стылістычнае багацце твораў К. Тураўскага, Р. Цамблака, Ф. Скарыны, С. Буднага, В. Цяпінскага, Л. Зізанія, М. Смяцкага, А. Філіповіча, Х. Філалета, Л. Карповіча, Л. Сапегі, А. Рымшы і інш.

Праблемы стылістыкі і культуры маўлення ў “Практычнай рыторыцы” Сігізмунда Лаўксміна (актуальнасць, асноўныя палажэнні, культурна-гістарычнае значэнне).

Дынаміка нармавання беларускай літаратурнай мовы ў XX–XXI стст. Уклад беларускіх пісьменнікаў у распрацоўку тэорыі і практыкі стылістыкі і культуры беларускага маўлення (В. Дунін-Марцінкевіч, Ф. Багушэвіч, М. Багдановіч,

Я. Купала, Я. Колас, А. Пашкевіч (Цётка), М. Гарэцкі, К. Чорны, У. Дубоўка, К. Крапіва, Я. Брыль, Я. Скрыган, В. Быкаў, Н. Гілевіч, Р. Барадулін і інш.).
Навуковае вывучэнне стылістыкі і культуры маўлення ў беларускай філалогіі (Ф. Янкоўскі, У. Анічэнка, М. Цікоцкі, А. Каўрус, А. Юрэвіч, Р. Шкраба, П. Сцяцко, М. Міхневіч і інш.). Агляд літаратуры па курсе.

Функцыянальная стылістыка

Функцыянальная стылістыка як тэарэтычная база культуры маўлення.

Паняцце функцыянальнага стылю. Стылема як адзінка стылістыкі. Дыферэнцыяльныя і інтэгральныя прыметы стылемы.

Экстралінгвістычныя і лінгвістычныя прычыны вылучэння функцыянальнага стылю літаратурнай мовы.

Стылеўтваральныя фактары. Аб'ектыўныя стылеўтваральныя фактары як паказчыкі стылю: маўленчая функцыя; форма маўлення (пісьмовая або вусная); ступень спантаннасці і падрыхтаванасці; спосаб камунікацыі (грамадская або прыватная); від маўлення (дыялог, маналог, палілог); жанр маўлення; сфера грамадскай дзейнасці, у працэсе якой адбываюцца зносіны. Суб'ектыўныя стылеўтваральныя фактары: сацыяльна-эканамічныя (прафесія, узровень адукацыі, грамадскі статус, сацыяльная прыналежнасць, жыццёвы вопыт і адукацыя; узрост; псіхалагічныя адметнасці моўцаў (характар, адметнасці тэмпераменту); намер камунікантаў; настрой у момант маўлення і інш. Знешнія стылеўтваральныя фактары: культурны ўзровень грамадства; маўленчыя традыцыі, спецыфіка стылістычнай сістэмы; тэхнічныя магчымасці і сродкі камунікацыі.

Тыпалагічныя прыметы функцыянальных стыляў і падстыляў: тэматыка, прызначэнне, якасці стылю/падстылю, моўныя сродкі стылю/падстылю. Маўленчыя жанры ў беларускай мове: сацыяльна-палітычнае красамоўства; акадэмічнае красамоўства (красамоўства ў ВНУ; красамоўства ў школе); сацыяльна-побытавае красамоўства; судовае красамоўства; вайсковае красамоўства; дыпламатычнае красамоўства. Вызначэнне стылявой прыналежнасці тэксту паводле набору тыпалагічных прымет стылю/падстылю. Супрацьпастаўленасць стыляў паводле вуснай (размоўны) і пісьмовай (астатнія стылі) формаў маўлення.

Характарыстыка функцыянальных стыляў беларускай мовы.

Афіцыйна-справы стиль у беларускай мове.

З гісторыі развіцця функцыянальнага стылю. Адміністрацыйная і прававая сферы выкарыстання, інфармацыйная і пабуджальная функцыі. Дакладнасць, лагічнасць, лаканічнасць як стылеўтваральныя рысы. Стабільнасць, замкнёнасць, уніфікацыя, стандартызаванасць, “канцылярыт”, аб'ектыўнасць і дакументальнасць як адметныя рысы стылю. Неаднароднасць функцыянальнага стылю: адміністрацыйна-канцылярыскі, уласна заканадаўчы, дыпламатычны і парламенцкі падстылі. Тыпалогія жанраў афіцыйна-справавога стылю. Рэалізацыя стылю ў пісьмовай і вуснай формах маўлення. Лексічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя моўныя асаблівасці тэкстаў.

Сістэмнасць функцыянавання экстралінгвістычных сродкаў: рубрыкацыя тэксту, комплекс абавязковых рэквізітаў, парадак іх размяшчэння, шрыфтавое вылучэнне ключавых адзінак тэксту, выкарыстанне шаблонных тэкстаў (анкеты, табліцы і інш.).

Аналіз і рэдагаванне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю.

Навуковы стыль у беларускай мове.

З гісторыі фарміравання навуковага стылю. Абслугоўванне разнастайных галін ведаў. Атрыманне, перадача, захаванне навуковых ведаў як асноўныя функцыі стылю. Абагуленасць, лагічнасць, абстрактнасць, аб'ектыўнасць, доказнасць, аргументаванасць, лаканічнасць, інфармацыйная насычанасць, адсутнасць вобразнасці як стылеўтваральныя рысы навуковых тэкстаў. Уласна навуковы, навукова-вучэбны і навукова-папулярны падстылі. Тыпалогія жанраў навуковага стылю. Рэалізацыя стылю пераважна ў пісьмовай форме. Навуковая мова як асаблівая моўная падсістэма. Лексіка-фразеалагічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.

Формы падачы чужога маўлення ў навуковым тэксце: цытаты, спасылкі. Кампазіцыйнае афармленне навуковых тэкстаў.

Аналіз і рэдагаванне тэкстаў навуковага стылю.

Публіцыстычны стыль у беларускай мове.

З гісторыі станаўлення і фарміравання публіцыстычнага стылю. Інфармацыйная, аналітычная, агітацыйная, ацэначная функцыі стылю. Рэалізацыя функцыі ўздзеяння. Полевая структура публіцыстычнага стылю. Газетна-публіцыстычны, радыё- і тэлежурналісцкі, аратарскі (агітацыйны, масава-палітычны, палітычна-ідэалагічны) падстылі. Варыятыўнасць стылявых уласцівасцей у залежнасці ад жанравых разнавіднасцей. Тыпалогія жанраў публіцыстычнага стылю. Грамадска-палітычная тэрміналогія. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя асаблівасці публіцыстычных тэкстаў.

Аналіз і рэдагаванне тэкстаў публіцыстычнага стылю.

Гутарковы (размоўны) стыль у беларускай мове.

Палажэнне гутарковага стылю ў сістэме функцыянальных стыляў сучаснай беларускай мовы. Неафіцыйнасць, нязмушанасць, спантаннасць, непасрэднасць і непадрыхтаванасць як прыметы стылю. Вобразнасць, разнастайнасць, эліптычнасць, экспрэсіўнасць як асноўныя маўленчыя якасці гутарковых тэкстаў. Роля інтанацыі, жэстаў, мімікі, рухаў суразмоўцаў. Гутаркова-афіцыйны і ўласна гутарковы падстылі. Тыпалогія жанраў гутарковага стылю. Формы рэалізацыі гутарковага стылю. Моўная гульня. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя асаблівасці гутарковых тэкстаў.

Аналіз тэкстаў гутарковага стылю.

Мастацкі стыль (стыль мастацкай літаратуры) у беларускай мове.

Палажэнне мастацкага стылю ў сістэме функцыянальных стыляў беларускай мовы і яго роля ў стылістычнай спецыялізацыі беларускай мовы. Функцыі мастацкага стылю: камунікатыўная, эстэтычная, уздзеяння. Разнастайнасць моўных сродкаў, мастацка-вобразная аб'ектывацыя свету, экспрэсіўнасць як асноўныя рысы мастацкага стылю. Уплыў мастацкага стылю на іншыя

функцыянальныя стылі. Уплыў усіх функцыянальных стыляў на мову мастацкага твора. Празаічны, паэтычны і драматургічны падстылі. Тыпалогія жанраў мастацкага стылю. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя асаблівасці мастацкіх тэкстаў. Тропы і фігуры. Стылізацыя. Сродкі традыцыйнай вобразнасці.

Стыль пісьменніка. Асаблівасці індывідуальнага стылю. Агульнае і індывідуальнае ў мове пісьменніка. Пісьменнік і літаратурная норма.

Аналіз тэкстаў мастацкага стылю.

Канфесійны стиль у беларускай мове.

3 гісторыі развіцця канфесійнага стылю. Палажэнне канфесійнага стылю ў сістэме функцыянальных стыляў беларускай мовы, сфера яго выкарыстання. Абагуленасць, дакладнасць, лагічнасць, выразнасць выкладу як асноўныя стылеўтваральныя рысы канфесійнага стылю. Функцыі, падстылі і формы рэалізацыі канфесійнага стылю. Тыпалогія жанраў. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя асаблівасці канфесійных тэкстаў.

Аналіз тэкстаў канфесійнага стылю.

Сістэмнасць функцыянальных стыляў. Пытанне аб іерархіі стыляў. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў.

Стылістыка моўных ўзроўняў

Фанетычная стылістыка і яе прадмет. Сістэма фонастыляў у беларускай мове (папулярна-асветніцкі, этыкетна-педагагічны, гратуляцыйны, сацыяльна-побытавы, канфесійны, навуковы, забаўляльны, рэкламны, інфармацыйны, урачысты). Стылістычныя магчымасці інтанацыі і яе кампанентаў. Тыпы вымаўлення (літаратурны, рэкамендацыйны, дапушчальны). Мілагучнасць беларускай мовы як фонастылістычная катэгорыя, яе база і генезіс. Кампаненты фонастылістыкі: маўленчы фон, інтанацыя, эфатычны націск, якасць артыкуляцыі, даўжыня слова. Стылеўтваральныя фактары вуснага маўлення (тэмп маўлення; грамадская сфера моўнага функцыянавання; функцыянальныя моўныя стылі; выкарыстанне рытарычных элементаў). Стылістыка падрыхтаванага і спантаннага маўлення. Стылістычныя рэсурсы фанетычных адзінак (тэмп, якасць маўлення, варыянты вымаўлення, ноты маўлення, частата асноўнага тону, паўзы, мелодыка, гучнасць). Фонастылема. Вымаўленчая, камунікацыйная і вылучальная фонастылема. Асноўныя памылкі ў вымаўленні (арфаэпічныя; дыкцыйныя).

Лексічная стылістыка і яе прадмет. Лексічнае значэнне слова ў стылістычным аспекце. Выбар слова. Слова і паняцце. Прадметна-лагічнае і асацыятыўнае значэнне слова. Граматычная аформленасць слова. Слова і кантэкст. Аб'ём і змест паняцця, выражанага словам. Многазначнасць слова. Пераноснае значэнне слоў. Тропы.

Стылістычная канатацыя лексічных адзінак і яе віды. Функцыянальна-стылістычныя тыпы лексікі. Агульнаўжывальная лексіка. Размоўна-бытавая лексіка. Прастамоўная лексіка. Дыялектызмы. Жарганізмы. Спецыяльная лексіка. Грамадска-палітычная лексіка. Эмацыянальна-экспрэсіўныя тыпы лексікі (інтэлектуальная, экспрэсіўная, эмацыянальная).

Стылістычная характарыстыка запазычанай і ўстарэлай лексікі (гістарызмаў і архаізмаў). Неалагізмы агульнамоўныя і індывідуальна-аўтарскія наватворы, іх стылістычная характарыстыка.

Стылістычнае выкарыстанне сістэмных лексічных адносін. Стылістычнае выкарыстанне сінонімаў, перыфраз, амонімаў, паронімаў і антонімаў.

Стылістычныя паметы ў слоўніках. Тыповыя памылкі ў словаўжыванні. Недакладнае ўжыванне слова. Недапушчальныя спалучэнні слоў. Ужыванне слова без уліку кантэксту. Памылкі ў стылістычнай ацэнцы слова. Ужыванне рознастылявой лексікі. Канцылярызмы і моўныя штампы. Плеаназмы і іх віды. Таўталагія. Кантамінацыя.

Фразеалагічная стылістыка і яе прадмет. Стылістычныя рэсурсы фразеалогіі. Тыпы фразеалагічных адзінак паводле стылістычнай афарбоўкі: фразеалагізмы міжстылявыя і стылістычна афарбаваныя (размоўныя, кніжныя). Стылістычныя функцыі фразеалагізмаў. Сінанімія фразеалагізмаў. Выкарыстанне фразеалагічных сродкаў мовы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы. Памылкі ў выкарыстанні фразеалагічных сродкаў мовы.

Марфалагічная стылістыка і яе прадмет.

Стылістычныя рэсурсы назоўніка. Выкарыстанне рэчыўных, зборных, канкрэтных і абстрактных назоўнікаў. Агульныя і ўласныя назоўнікі, іх экспрэсіўныя якасці. З'ява антанамазіі. Стылістычнае выкарыстанне роду назоўніка. Стылістычныя асаблівасці ўжывання ліку назоўніка. Стылістычныя асаблівасці аддзеяслоўных назоўнікаў. Семантыка-стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых формаў. Стылістычныя асаблівасці словаўтваральных сродкаў назоўніка.

Стылістычныя рэсурсы прыметніка. Стылістычныя асаблівасці поўнай і кароткай формаў прыметніка, ступеней параўнання. Сінанімія прыметнікаў і ўскосных склонаў назоўнікаў. Стылістычныя асаблівасці словаўтваральных сродкаў прыметніка.

Стылістычныя рэсурсы займенніка. Асаблівасці ўжывання асабовых займеннікаў: пропуск асабовага займенніка пры дзеяслове-выказніку; паўтарэнне асабовага займенніка ў ролі дзейніка; выкарыстанне асабовых займеннікаў з дадатковымі сэнсавымі і экспрэсіўнымі адценнямі. Асаблівасці стылістычнага выкарыстання займеннікаў іншых разрадаў. Тыповыя памылкі ў выкарыстанні займеннікаў.

Стылістычныя рэсурсы лічэбніка. Сінанімія колькасна-іменных словазлучэнняў. Стылістычная характарыстыка варыянтных формаў лічэбнікаў. Тыповыя памылкі ва ўтварэнні і ўжыванні формаў лічэбнікаў.

Стылістычныя рэсурсы дзеяслова. Вобразна-экспрэсіўныя якасці дзеяслова. Стылістычнае выкарыстанне формаў часу, трывання, ладу дзеяслова. Сінанімія асобных формаў дзеяслова. Стылявая функцыя формаў дзеепрыметніка. Сінанімія зваротных і незваротных дзеясловаў.

Стылістычныя рэсурсы службовых часцін мовы. Сінанімія прыназоўнікаў.

Сінтаксічная стылістыка і яе прадмет.

Стылістыка словазлучэнняў. Сінанімія прыназоўнікавых і беспрыназоўнікавых канструкцый. Сінанімія прыназоўнікавых канструкцый.

Кіраванне блізказначных слоў. Кіраванне пры аднародных членах сказа. Нанізванне аднолькавых склонаў. Склоны дапаўнення пры дзеясловах з адмоўем.

Стылістыка простага сказа. Стылістычныя асаблівасці розных тыпаў простага сказа. Поўныя і няпоўныя сказы ў розных стылях маўлення. Стылістычная роля прамога і адваротнага парадку слоў. Экспрэсіўнасць эліптычных канструкцый. Сінанімія асабовых, безасабовых, няпэўна-асабовых і абагульнена-асабовых сказаў. Аднасастаўныя і двухсастаўныя сказы. Стылістычныя асаблівасці сцвярджалых і адмоўных сказаў.

Стылістычныя функцыі ўскладненняў ў сказе. Лагічныя і граматыка-стылістычныя асаблівасці спалучэння аднародных членаў. Злучнікі і прыназоўнікі пры аднародных членах. Стылістычныя асаблівасці зваротка, пабочных і ўстаўных канструкцый. Адасобленыя члены сказа.

Экспрэсіўнае вылучэнне членаў сказа (адчлененне, далучэнне, анакалуф).

Паралельныя сінтаксічныя канструкцыі. Параўнальна-стылістычная характарыстыка простых сказаў з дзеепрыслоўным словазлучэннем і складаных сказаў з даданым азначальным. Сінанімія сказаў з аддзяяслоўным назоўнікам і сказаў з асабовым дзеясловам. Сінанімія сказа з аднароднымі выказнікамі і сказа з дзеепрыслоўнай канструкцыяй, інфінітыўнага сказа і сказа з асабовым дзеясловам. Пасіўныя і актыўныя канструкцыі.

Стылістыка складанага сказа. Стылістычнае выкарыстанне розных відаў складаных сказаў. Стылістычныя функцыі злучнікаў і злучальных слоў. Экспрэсіўнае вылучэнне частак складанага сказа. Стылістычныя памылкі ў складаных сказах.

Стылістычныя прыёмы ў сінтаксічнай арганізацыі маўлення. Перыяд. Стылістычныя і рытарычныя фігуры. Анафара. Эпіфара. Хіязм. Зеўгма. Алюзія. Сінтаксічны паралелізм. Кальцо страфы. Кампазіцыйны стык. Градацыя. Антытэза. Паўтор. Рытарычнае пытанне. Рытарычны зваротак.

Стылістыка тэксту

Прадмет і задачы стылістыкі тэксту. Сувязь стылістыкі тэксту з функцыянальнай стылістыкай. Тэкст як асноўная камунікатыўная адзінка і прадмет стылістыкі. Феномен мастацкага тэксту. Асноўныя катэгорыі мастацкага тэксту з пункту погляду стылістыкі (падзельнасць, кагерэнтнасць, кагезія, праспекцыя, рэтраспекцыя, лакальна-тэмпаральная аднесенасць (хранатоп), інфарматыўнасць, канцэптуальнасць, сістэмнасць, мадальнасць, прагматычная скіраванасць, завершанасць).

Асноўныя структурныя адзінкі тэксту. Прынцыпы пабудовы абзаца (лагічны; эмацыянальнага або лагічнага падкрэслення; супрацьпастаўлення). Кампазіцыйна-сэнсавы і экспрэсіўныя стылістычныя прынцыпы падзелу тэксту на абзацы. Статычныя і дынамічныя тыпы абзацаў; іх моўна-стылістычная спецыфіка. Арганізацыя тэксту праз ЗФА. Моўна-стылістычныя сродкі ў фарміраванні асноўных тыпаў сувязей у ЗФА (пры ланцуговай, паралельнай, далучальнай і змешанай сувязях). Выбар формы арганізацыі маўлення.

Кампазіцыя як знешні план структурнай будовы. Спецыфіка зачына (самастойнасць, новая інфармацыя).

Тыпалогія тэкстаў. Тэматычная класіфікацыя тэкстаў. Універсальная лінгвістычная класіфікацыя тэкстаў у залежнасці ад: 1) характару пабудовы тэксту (ад 1-й, ад 2-й ці ад 3-й асобы); 2) характару перадачы чужога маўлення (простая мова, ускосная мова, няўласна-простая мова); 3) колькасці камунікантаў (маналог, дыялог, палілог); 4) функцыянальна-сэнсавага прызначэння (функцыянальна-сэнсавага тыпу маўлення); 5) тыпу сувязі паміж сказамі; 6) экстралінгвістычнага поля.

Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка ў структуры мастацкага і публіцыстычнага тэксту.

Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення. Мэта апісання, яго пабудова. Апісанне статычнае і дынамічнае. Мэта паведамлення, яго структура. Мэта разважання, яго разнавіднасці. Своеасаблівасць дзеяслоўных форм у розных тыпах тэксту.

Чужое маўленне і яго стылістычныя функцыі ў розных відах тэкстаў (простая, ускосная, няўласна-простая мова). Маналог, дыялог.

Асаблівасці арганізацыі тэкстаў розных стыляў.

Цэласны аналіз мастацкага тэксту.

КУЛЬТУРА БЕЛАРУСКАГА МАЎЛЕННЯ

Спецыфіка маўленчай дзейнасці. Праблема размежавання паняццяў мова і маўленне. Культура мовы як ступень развіцця і багацця лексікі, сінтаксіса мовы, разнастайнасць яе семантыкі і інтанацый; выразныя і сэнсавыя магчымасці моўнай сістэмы, яе невычэрпныя магчымасці, а таксама ўласцівасці ўзорных тэкстаў. Культура маўлення як канкрэтная (суб'ектыўная) рэалізацыя магчымасцей мовы ва ўмовах паўсядзённых вусных і пісьмовых зносін; сукупнасць і сістэма маўленчых камунікатыўных якасцей; навука аб сукупнасці і сістэме камунікатыўных якасцей маўлення.

Прагматычны аспект стылістыкі і культуры маўлення: культура маўленчых зносін, прамоўніцкае майстэрства, нормы маўленчых паводзін, маўленчы этыкет, агульная культура асобы. Аспекты культуры маўлення.

Камунікатыўныя якасці маўлення

Камунікатыўныя якасці маўлення як тыпалагічныя прыметы добрай мовы.

Правільнасць як асноўная камунікатыўная якасць маўлення, якая заключаецца ў адпаведнасці маўлення нормам літаратурнай мовы і яе сістэме. Залежнасць ад правільнасці ўсіх астатніх якасцей маўлення. Крытэрыі правільнасці.

Паняцце літаратурнай нормы. Тэорыя дынамічнай нормы. Сістэма норм беларускай літаратурнай мовы. Нормы імператыўныя і дыспазытыўныя; агульнаўжывальныя і нормы абмежаванага ўжывання. Тыпы літаратурных (структурных) моўных норм: арфаэпічныя, арфаграфічныя, акцэнталагічныя, словаўтваральныя, лексічныя, граматычныя (марфалагічныя і сінтаксічныя). Норма і варыянтнасць. Аб'ектыўнасць і значэнне варыянтнасці ў мове. Літаратурныя варыянты (варыянты ў межах нормы). Асноўныя дыскусійныя сферы нормы (паслабленне нормы). Норма і кадыфікацыя. Сучасныя тэндэнцыі

нармавання. Пурызм і антынармалізатарства як дзве супрацьлеглыя тэндэнцыі ў моўным унармаванні. Моўныя і пазамоўныя фактары фарміравання і фіксавання норм. Аб'ектыўныя і суб'ектыўныя прычыны парушэння літаратурных норм. Умовы, межы, мэтазгоднасць і матываванасць адступленняў ад нормы ў розных функцыянальных стылях. Парушэнне нормы як стылістычная памылка і свядомае адхіленне ад нормы як стылістычны прыём.

Тыповыя маўленчыя нестылістычныя памылкі, іх класіфікацыя і спосабы выпраўлення.

Дакладнасць маўлення як адпаведнасць інфармацыі прадметнай рэчаіснасці ці аб'ёму паняццяў. Сувязь дакладнасці і правільнасці маўлення. Экстралінгвістычныя і ўласна лінгвістычныя ўмовы стварэння маўленчай дакладнасці. Лексічны ўзровень як аснова фарміравання дакладнасці. Слоўнік і пытанні дакладнасці слоў. Тлумачальныя, спецыялізаваныя (аманімічныя, паранімічныя, сінанімічныя) і перакладныя слоўнікі ў фарміраванні дакладнасці. Спецыфіка дакладнасці маўлення ў розных функцыянальных стылях. Лексіка-семантычная інтэрферэнцыя ва ўмовах беларуска-рускага білінгвізму як адна з прычын недакладнасці. Тыповыя памылкі, звязаныя з парушэннем дакладнасці, іх класіфікацыя і спосабы выпраўлення.

Лагічнасць маўлення як камунікатыўная якасць, што адлюстроўвае сувязь маўлення з рэчаіснасцю і мысленнем. Экстралінгвістычныя і ўласна лінгвістычныя ўмовы лагічнасці. Моўныя сродкі стварэння і парушэння лагічнасці: парадак слоў, пазіцыя залежнай часткі і яе сувязь з (назоўнікам) займеннікам ў складаназалежным сказе, аднародныя члены, пропуск інфармацыі ці празмернасць выказвання. Спецыфіка лагічнасці маўлення ў розных функцыянальных стылях. Прынцып адкрытай лагічнасці ў навуковым стылі. Алагізм і зеўгма як мастацкі прыём. Тыповыя памылкі, звязаныя з парушэннем лагічнасці, іх класіфікацыя і спосабы выпраўлення.

Багацце (разнастайнасць) маўлення як наяўнасць пэўнай множнасці моўных сродкаў і аптымальная насычанасць імі канкрэтных сказаў і тэкстаў. Роля розных моўных узроўняў у стварэнні багацця і разнастайнасці маўлення. Спецыфіка багацця і разнастайнасці маўлення ў розных функцыянальных стылях. Моўнае багацце і слоўнікі.

Выразнасць як камунікатыўная якасць маўлення, асаблівасць яго структуры, скіраваная на падтрымку ўвагі і цікавасці ў успрымальніка. Экстралінгвістычныя і ўласна лінгвістычныя ўмовы стварэння выразнасці. Спецыфіка моўных сродкаў выразнасці ў розных функцыянальных стылях. Моўныя сродкі індывідуальнай выразнасці.

Чысціня маўлення як яго адпаведнасць літаратурным нормам і адсутнасць у ім пазалітаратурных сродкаў. Дыялектная, іншамоўная лексіка, жаргонныя словы, словы-паразіты і чысціня маўлення. Маўленчыя штампы і канцылярызмы. Дыялектная лексіка і стыль мастацкай літаратуры.

Дарэчнасць маўлення як адпаведнасць яго структуры задачам і ўмовам зносін. Экстралінгвістычныя і ўласна лінгвістычныя ўмовы дарэчнасці. Віды дарэчнасці: стылявая, кантэкстуальная, сітуацыйная, асобасна-псіхалагічная.

Тыповыя памылкі, звязаныя з парушэннем дарэчнасці маўлення, іх выпраўленне.

Сцісласць (лаканічнасць) маўлення – камунікатыўная якасць маўлення, скіраваная на выбар мінімальна дастатковых моўных сродкаў. Сцісласць і закон моўнай эканоміі. Экстралінгвістычныя і ўнутрымоўныя прычыны лаканічнасці. Спецыфіка сцісласці ў розных функцыянальных стылях. Недастатковасць маўлення і шматслоўнасць як маўленчыя памылкі, спосабы іх выпраўлення.

ПЕРАКЛАД У РАКУРСЕ СТЫЛІСТЫКІ І КУЛЬТУРЫ МАЎЛЕННЯ

Пераклад як працэс, від творчасці і вынік камунікатыўнай дзейнасці. Стылістыка арыгінальнага і перакладнога тэкстаў. Пераклад тэкстаў рознай стылістычнай прыналежнасці. Спосабы і сродкі перакладу стылістычных асаблівасцей тэксту арыгіналу. Спецыфіка перакладу з блізкароднасных моў. Слоўнікавы і перакладніцкі адпаведнікі. Безэквівалентная лексіка і спосабы яе перакладу. Спецыфіка беларускай граматычнай сістэмы і яе трансфармацыя пры перакладзе.

Беларускія пісьменнікі, перакладчыкі і лінгвісты пра пытанні моўнага майстэрства і пераклад.

Асновы стылістычнага рэдагавання

Літаратурнае рэдагаванне як вучэбная дысцыпліна. Задачы і асноўныя правілы рэдагавання тэксту. Этапы працы над тэкстам: першапачатковае чытанне, выпраўленне памылак кампазіцыі, праверка і аналіз фактычнага матэрыялу, устараненне сэнсавых памылак. Віды і тэхніка праўкі тэксту.

Матываванасць моўных сродкаў як фактар размежавання стылістычнай памылкі і стылістычнай асаблівасці. Класіфікацыя стылістычных памылак, методыка іх выяўлення і выпраўлення. Стылістычныя памылкі, звязаныя: 1) са слабым валоданнем рэсурсамі мовы (беднасць слоўніка і фразеалогіі; плеаназм; таўталогія; штапм; словы-паразіты; моўная аднастайнасць; сухасць); 2) з недастаткова развітым моўным чуццём (квяцістасць; немілагучнасць); 3) з парушэннем нормаў функцыянальных стыляў (неапраўданае выкарыстанне лексікі розных стыляў; злоўжыванне канцылярызмамі; злоўжыванне спецыфічнымі словамі і тэрмінамі).

Рэдагаванне тэкстаў розных жанраў.

ПАТРАБАВАННІ ДА КУРСАВОГА ПРАЕКТА

Працэсу паглыблення, засваення і замацавання атрыманых ведаў па курсе “Стылістыка славянскай мовы” садзейнічае напісанне курсавой работы, якая з’яўляецца адной з важных форм падрыхтоўкі спецыяліста-філолага з вышэйшай адукацыяй.

Мэта напісання курсавой работы – паглыбіць і ўдасканаліць навыкі самастойнай даследчыцкай працы, выявіць уменне выкарыстоўваць атрыманыя веды для рашэння пэўных лінгвістычных задач па абранай, развіваць пазнавальнае лінгвістычнае мысленне.

У працэсе працы над курсавой работай студэнт павінен прадэманстраваць наступныя ўменні:

- абгрунтоўваць актуальнасць, навізну і практычную значнасць праблемы;
- працаваць з навуковай літаратурай, прадэмастраваць узровень лінгвістычнай дасведчанасці па праблеме, уменне апераваць лінгвістычнымі тэрмінамі і паняццямі;
- выбіраць, класіфікаваць і аналізаваць фактычны матэрыял, абагульняць назіранні над ім, рабіць вывады;
- раскрыць змест даследаванай тэмы, праблемы ў сістэматызаванай і паслядоўнай форме;
- выявіць культуру навуковага выкладу тэарэтычнага і фактычнага матэрыялу;
- выпрацоўка ўмення лагічна, паслядоўна і доказна фармуляваць свае меркаванні, назіранні і вывады па даследуемай праблеме;
- выпрацоўка ўмення публічнага выступлення, навуковай дыскусіі і абароны;
- падрыхтоўка да вырашэння выніковай задачы спецсемінара – выканання дыпломнай работы.

Асноўны змест курсавой работы складае аналіз і ацэнка сабранага і прыведзенага ў сістэму матэрыялу, выяўленне характэрнага і спецыфічнага ў ім.

Паводле характару апрацоўкі сабранага фактычнага матэрыялу курсавая работа можа мець аналітычны ці рэфератыўны характар. Работы аналітычнага характару патрабуюць самастойнага рашэння пастаўленай лінгвістычнай задачы. Вырашальным пры іх напісанні выступае ўменне раскласіфікаваць, сістэматызаваць і апісаць фактычны матэрыял у абраным аспекце даследавання. Рэфератыўны характар курсавой работы мае на мэце апісанне дыскусійных і спрэчных пытанняў мовазнаўства. Пры гэтым сутнасным становіцца ўменне адабраць і сістэматызаваць матэрыял, асэнсаваць моўныя канцэпцыі, ідэі, кірункі лінгвістычных школ, асобных даследчыкаў, аб’ектыўна ацаніць ужо зробленае, а таксама акрэсліць свой пункт гледжання на даследуемую праблему.

Вывучэнне навуковай літаратуры студэнтам не павінна абмяжоўвацца толькі напрацоўкамі беларускай і рускай лінгвістыкі, а па меры даступнасці і магчымасці вывучаць навуковую літаратуру іншых славянскіх моў.

Незалежна ад характару работы студэнт праходзіць усе неабходныя этапы даследніцкай дзейнасці: падбор навуковай літаратуры па тэме даследавання, асэнсаванне кірункаў даследавання, сістэматызацыя фактычнага матэрыялу, складанне плана даследавання, акрэсліванне цэласнай кампазіцыі работы.

Курсавая работа павінна быць бездакорнай па сваёй форме, а гэта значыць, з пункту гледжання арфаграфічнага, пунктуацыйнага і стылістычнага афармлення.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумар раздзела, тэмы, заняткаў	Назва раздзела, тэмы, заняткаў; пералік пытанняў для вывучэння	Колькасць аўдыторных гадзін				Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя, метадычныя дапаможнікі і інш.)	кіруемая самастойная работа студэнта	Формы кантролю ведаў
		лекцыі	практычныя заняткі	семінарскія заняткі	лабараторныя заняткі			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Стылістыка як лінгвістычная дысцыпліна	6	6				2	
1.1.	Стылістыка як лінгвістычная дысцыпліна 1. Змест, прадмет і задачы дысцыпліны “Стылістыка беларускага маўлення”. 2. Асноўныя паняцці і катэгорыі стылістыкі. Стылема як адзінка стылістыкі. Дыферэнцыяльныя і інтэгральныя прыметы стылемы. Стылеўтваральныя фактары: аб’ектыўныя, суб’ектыўныя, знешнія. Стылістыка лінгвістычная і стылістыка літаратуразнаўчая. Галіны сучаснай стылістыкі.	2	2			ВМК. Электронны падручнік		Вуснае апытванне
1.2.	Гісторыя станаўлення і развіцця стылістыкі і культуры беларускага маўлення 1. Вытокі беларускай стылістыкі і красамоўства на Беларусі ў XII–XVIII стст., моўна-стылістычнае багацце твораў К. Тураўскага, Р. Цамблака, Ф. Скарыны,					Стылістыка і культура маўлення: Метад. рэкамендацыі і тэксты.	2	Камп’ютарны тэст

	С. Буднага, В. Цяпінскага, Л. Зізання, М. Смятрыцкага, А. Філіповіча, Х. Філарета, Л. Карповіча, Л. Сапегі, А. Рымшы і інш. 2. Праблемы стылістыкі і культуры маўлення ў “Практычнай рыторыцы” Сігізмунда Лаўксміна (актуальнасць, асноўныя палажэнні, культурна-гістарычнае значэнне). 3. Дынаміка нармавання беларускай літаратурнай мовы ў XX ст. Уклад беларускіх пісьменнікаў у распрацоўку тэорыі і практыкі стылістыкі і культуры беларускага маўлення (В. Дунін-Марцінкевіч, Ф. Багушэвіч, М. Багдановіч, Я. Купала, Я. Колас, А. Пашкевіч (Цётка), М. Гарэцкі, К. Чорны, У. Дубоўка, К. Крапіва, Я. Брыль, Я. Скрыган, В. Быкаў, Н. Гілевіч, Р. Барадулін і інш.). 4. Навуковае вывучэнне стылістыкі і культуры маўлення ў беларускай філалогіі (Ф. Янкоўскі, У. Анічэнка, М. Цікоцкі, А. Каўрус, А. Юрэвіч, Р. Шкраба, П. Сцяцко, М. Міхневіч і інш.).					[Н.І. Гілевіч, В.М. Ляшук]. Мн., 1998. Артыкулы ў навуковых часопісах. Вучэбна-метадычныя даведнікі		
1.3.	Стылістыка моўных узроўняў 1. Фонастылістыка і яе прадмет. 2. Лексічная стылістыка і яе прадмет. 3. Марфалагічная стылістыка і яе прадмет. 4. Сінтаксічная стылістыка і яе прадмет.	2				Электронны падручнік. Вучэбныя даведнікі.		Кантрольнае апытванне
1.4.	Функцыянальная стылістыка як тэарэтычная база культуры маўлення 1. Паняцце стылю. Прынцыпы выдзялення функцыянальных стыляў. Сістэма стыляў літаратурнай мовы. 2. Стыль мастацкай літаратуры (мастацкі стыль) у беларускай мове.	2	4			ВМК. Электронны падручнік		Пісьмовая работа.

	3. Тыпалагічныя прыметы функцыянальных стыляў і падстыляў: тэматыка, прызначэнне, якасці стылю/падстылю, моўныя сродкі стылю/падстылю. 4. Маўленчыя жанры ў беларускай мове. 5. Вызначэнне стылявой прыналежнасці тэксту паводле набору тыпалагічных прымет стылю/падстылю. 6. Супрацьпастаўленасць стыляў паводле вуснай (размоўны) і пісьмовай (астанія стылі) формаў маўлення. 7. Сістэмнасць функцыянальных стыляў. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў							
2.	Стылістыка тэксту	2	2					
2.1.	Прадмет і задачы стылістыкі тэксту. Сувязь стылістыкі тэксту з функцыянальнай стылістыкай. Тэкст як асноўная камунікатыўная адзінка і прадмет стылістыкі. Феномен мастацкага тэксту. Асноўныя катэгорыі мастацкага тэксту з пункту погляду стылістыкі (падзельнасць, кагерэнтнасць, кагезія, праспекцыя, рэтраспекцыя, лакальна-тэмпаральная аднесенасць (хранатоп), інфарматыўнасць, канцэптуальнасць, сістэмнасць, мадальнасць, прагматычная скіраванасць, завершанасць).	2				Вучэбныя даведнікі. Артыкулы ў навуковых часопісах.		
2.2.	Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення. Мэта апісання, яго пабудова. Апісанне статычнае і дынамічнае. Мэта паведамлення, яго структура. Мэта разважання, яго разнавіднасці. Своеасаблівасць дзеяслоўных форм у розных тыпах тэксту.		2			Вучэбныя даведнікі. Электронны падручнік.		

2.3.	Асаблівасці арганізацыі тэкстаў розных стыляў. Цэласны аналіз тэксту							Пісьмовая работа
3.	Культура маўлення як лінгвістычная дысцыпліна	4	4					
3.1.	Культура маўлення як лінгвістычная дысцыпліна 1. Арталогія як частка культуры маўлення. 2. Асноўныя паняцці і катэгорыі культуры маўлення. 3. Паняцце культуры мовы і культуры маўлення. 4. Сувязь курса стылістыкі і культуры маўлення з іншымі навуковымі дысцыплінамі. 5. Агляд літаратуры па курсе.	2				Вучэбныя даведнікі.		Камп'ютарны тэст
3.2.	Камунікатыўныя якасці маўлення 1. Правільнасць маўлення як камунікатыўная якасць. 2. Крытэрыі правільнасці. 3. Правільнасць і норма. Кадыфікацыя. 4. Норма і варыянтнасць. Пурызм і антынармалізатарства. 5. Класіфікацыя моўных норм. 6. Аб'ектыўныя і суб'ектыўныя прычыны парушэння літаратурных нормаў.		2			ВМК. Электронны падручнік.		
3.3.	Дакладнасць маўлення. Моўныя сродкі стварэння дакладнасці. Лагічнасць маўлення. Моўныя сродкі стварэння лагічнасці. Багацце і выразнасць маўлення. Моўныя сродкі рэалізацыі багацця і выразнасці маўлення. Стылістычныя рэсурсы выразнасці маўлення. Лінгвістычныя і паралінгвістычныя сродкі выразнасці. Выразнасць маўлення і мастацкі	2	2			ВМК. Электронны падручнік.		

	стыль. Чысціня, дарэчнасць, сцісласць маўлення. Моўныя сродкі рэалізацыі камунікацыйных якасцей.							
4.	Пераклад у ракурсе стылістыкі і культуры маўлення	2	2					
4.1.	Пераклад як працэс, від творчасці і вынік камунікатыўнай дзейнасці. Стылістыка арыгінальнага і перакладнога тэкстаў. Пераклад тэкстаў рознай стылістычнай прыналежнасці. Спосабы і сродкі перакладу стылістычных асаблівасцей тэксту арыгіналу. Спецыфіка перакладу з блізкароднасных моў. Слоўніковы і перакладніцкі адпаведнікі. Безэквівалентная лексіка і спосабы яе перакладу. Спецыфіка беларускай граматычнай сістэмы і яе трансфармацыя пры перакладзе.	2	2			Курс лекцый. Вучэбныя даведнікі		
5.	Асновы стылістычнага рэдагавання		2				2	
5.1.	Літаратурнае рэдагаванне як вучэбная дысцыпліна. Задачы і асноўныя правілы рэдагавання тэксту. Этапы працы над тэкстам: першапачатковае чытанне, выпраўленне памылак кампазіцыі, праверка і аналіз фактычнага матэрыялу, устараненне сэнсавых памылак. Віды і тэхніка праўкі тэксту.		2			Курс лекцый. Вучэбныя даведнікі.		
5.2.	Тэрмінасістэма дысцыпліны “Стылістыка і культура беларускага маўлення”					ВМК. Электронны падручнік. Вучэбныя даведнікі.	2	Камп’ютарн ы тэст
	Усяго 34 гадзіны:	14	16				4	

ІНФАРМАЦЫЙНА-ДАВЕДАЧНАЯ ЧАСТКА

Асноўная літаратура

1. Абабурка, М.В. Культура беларускай мовы / А.В. Абабурка. – Мн., 1994.
2. Асновы культуры маўлення і стылістыкі / Пад рэд. У.В. Анічэнкі. -Мн., 1992.
3. Беларуская мова: Энцыклапедыя. – Мн., 1994.
4. Каўрус, А.А. Стылістыка беларускай мовы / А.А. Каўрус. 3-е выд., дапрац. і дап. – Мн., 1993.
5. Лепешаў, І.Я. Культура маўлення: дапаможнік па курсу “Стылістыка і культура мовы” / І.Я. Лепешаў. - Гродна, 2007.
6. Цікоцкі, М.Я. Стылістыка беларускай мовы / М.Я. Цікоцкі. -2-е выд. Мн., 1995.
7. Юрэвіч, А.К. Стылістыка беларускай мовы / А.К. Юрэвіч.- 2-е выд., перапрац. і дап. – Мн., 1992.

Дадатковая літаратура

8. Каўрус, А.А. Культура слова / А.А. Каўрус. Мн., 1983.
9. Лепешаў, І.Я. Культура маўлення: дапаможнік па курсу “Стылістыка і культура мовы” / І.Я. Лепешаў. – Гродна, 2007.
10. Лепешаў, І.Я. Праблема фразеалагічнай стылістыкі і фразеалагічнай нормы / І.Я. Лепешаў. – Мн., 1984.
11. Міхневіч, А.Я. Слоўка за слоўкам: алф. давед. па культуры бел. мовы для ўсіх / А.Я. Міхневіч, Л.П. Кунцэвіч, Ю.В. Назаранка. Мн., 2006.
12. Рагойша, В.П. Проблемы переводы с близкородственных языков / В.П. Рагойша. – Мн., 1980.
13. Старасценка, Т.Я. Стылістыка беларускай мовы: вучэб.-метадыч. дапам. / Т.Я. Старасценка, В.В. Урбан, Ф.С. Шумчык. – Мінск, 2019.
14. Стылістыка і культура маўлення: Метод. рэкамендацыі і тэксты. [Н.І. Гілевіч, В.М. Ляшук]. Мн., 1998.
15. Сцяцко, П.У. Культура мовы / П.У. Сцяцко. – Мн., 2002.
16. Цікоцкі, М.Я. Стылістыка газетных жанраў / М.Я. Цікоцкі. – Мн., 2003.
17. Цікоцкі, М.Я. Стылістыка тэксту / М.Я. Цікоцкі. – Мн., 2002.
18. Чарота, І.А. Мастацкі пераклад на беларускую мову: Асновы тэорыі і практ. рэкамендацыі: вучэб. дапам. / І.А. Чарота. – Мн., 1997.
19. Шумчык, Ф.С. Функцыянальная стылістыка беларускай мовы – Ф.С. Шумчык. – Мн., 2004.
20. Шумчык, Ф.С. Лексічная стылістыка беларускай мовы – Ф.С. Шумчык. – Мн., 2005.
21. Шумчык, Ф.С. Марфалагічная стылістыка беларускай мовы: (словаўтварэнне і іменныя часціны мовы) / Ф.С. Шумчык. – Мн., 2007.

ПЕРАЛІК ПРАКТЫЧНЫХ ЗАНЯТКАЎ
для спецыяльнасці
1-21 05 04 Славянская філалогія

№ п/п	Тэмы практычных заняткаў	Колькасць гадз.
1.	Стылістыка як лінгвістычная дысцыпліна.	2
2.	Функцыянальная стылістыка як тэарэтычная база культуры маўлення.	4
3.	Стылістыка тэксту	2
4.	Культура маўлення як лінгвістычная дысцыпліна.	4
5.	Пераклад у ракурсе стылістыкі і культуры маўлення.	2
	Асновы стылістычнага рэдагавання.	2
	Усяго гадзін:	16

ТЭМАТЫКА ПРАКТЫЧНЫХ ЗАНЯТКАЎ
для спецыяльнасці
1-21 05 04 Славянская філалогія

№	Тэма	Колькасць гадзін
1.	Стылістыка як лінгвістычная дысцыпліна	6
1.1.	Стылістыка як лінгвістычная дысцыпліна 1. Змест, прадмет і задачы дысцыпліны “Стылістыка беларускага маўлення”. 2. Асноўныя паняцці і катэгорыі стылістыкі. Стылема як адзінка стылістыкі. Дыферэнцыяльныя і інтэгральныя прыметы стылемы. Стылеўтваральныя фактары: аб’ектыўныя, суб’ектыўныя, знешнія. Стылістыка лінгвістычная і стылістыка літаратуразнаўчая. Галіны сучаснай стылістыкі.	2
1.2.- 1.3	Функцыянальная стылістыка як тэарэтычная база культуры маўлення 1. Паняцце стылю. Прынцыпы выдзялення функцыянальных стыляў. Сістэма стыляў літаратурнай мовы. 2. Стыль мастацкай літаратуры (мастацкі стыль) у беларускай мове. 3. Тыпалагічныя прыметы функцыянальных стыляў і падстыляў: тэматыка, прызначэнне, якасці стылю/падстылю, моўныя сродкі стылю/падстылю. 4. Маўленчыя жанры ў беларускай мове. 5. Вызначэнне стылявой прыналежнасці тэксту паводле набору тыпалагічных прымет стылю/падстылю. 6. Супрацьпастаўленасць стыляў паводле вуснай (размоўны) і пісьмовай (астанія стылі) формаў маўлення. 7. Сістэмнасць функцыянальных стыляў. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў	4
2.	Стылістыка тэксту	2
2.1.	Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення. Мэта апісання, яго пабудова. Апісанне статычнае і дынамічнае. Мэта паведамлення, яго структура. Мэта разважання, яго разнавіднасці. Своеасабліваць дзеяслоўных форм у розных тыпах тэксту.	2
3.	Культура маўлення як лінгвістычная дысцыпліна	4
3.1.	Камунікатыўныя якасці маўлення 1. Правільнасць маўлення як камунікатыўная якасць. 2. Крытэрыі правільнасці. 3. Правільнасць і норма. Кадыфікацыя. 4. Норма і варыянтнасць. Пурызм і антынармалізатарства. 5. Класіфікацыя моўных норм. 6. Аб’ектыўныя і суб’ектыўныя прычыны парушэння літаратурных нормаў.	2
3.2.	Дакладнасць маўлення. Моўныя сродкі стварэння дакладнасці. Лагічнасць маўлення. Моўныя сродкі стварэння лагічнасці. Багацце і выразнасць маўлення. Моўныя сродкі рэалізацыі багацця і выразнасці маўлення. Стылістычныя рэсурсы выразнасці маўлення. Лінгвістычныя і паралінгвістычныя сродкі выразнасці. Выразнасць маўлення і мастацкі стыль. Чысціня, дарэчнасць, сцісласць маўлення. Моўныя сродкі рэалізацыі	2

	камунікацыйных якасцей.	
4.	Пераклад у ракурсе стылістыкі і культуры маўлення	2
4.1.	Пераклад як працэс, від творчасці і вынік камунікатыўнай дзейнасці. Стылістыка арыгінальнага і перакладнога тэкстаў. Пераклад тэкстаў рознай стылістычнай прыналежнасці. Спосабы і сродкі перакладу стылістычных асаблівасцей тэксту арыгіналу. Спецыфіка перакладу з блізкароднасных моў. Слоўнікавы і перакладніцкі адпаведнікі. Безэквівалентная лексіка і спосабы яе перакладу. Спецыфіка беларускай граматычнай сістэмы і яе трансфармацыя пры перакладзе.	2
5.	Асновы стылістычнага рэдагавання	2
5.1.	Літаратурнае рэдагаванне як вучэбная дысцыпліна. Задачы і асноўныя правілы рэдагавання тэксту. Этапы працы над тэкстам: першапачатковае чытанне, выпраўленне памылак кампазіцыі, праверка і аналіз фактычнага матэрыялу, устараненне сэнсавых памылак. Віды і тэхніка праўкі тэксту.	2

ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ ДА КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

№ 1. КСРС.

Тэма: Гісторыя станаўлення і развіцця стылістыкі і культуры беларускага маўлення

ПЫТАННІ

1. Вытокі беларускай стылістыкі і красамоўства на Беларусі ў XII–XVIII стст., моўна-стылістычнае багацце твораў К. Тураўскага, Р. Цамблака, Ф. Скарыны, С. Буднага, В. Цяпінскага, Л. Зізанія, М. Сматрыцкага, А. Філіповіча, Х. Філалета, Л. Карповіча, Л. Сапегі, А. Рымшы і інш.
2. Праблемы стылістыкі і культуры маўлення ў “Практычнай рыторыцы” Сігізмунда Лаўксміна (актуальнасць, асноўныя палажэнні, культурна-гістарычнае значэнне).
3. Дынаміка нармавання беларускай літаратурнай мовы ў XX ст. Уклад беларускіх пісьменнікаў у распрацоўку тэорыі і практыкі стылістыкі і культуры беларускага маўлення (В. Дунін-Марцінкевіч, Ф. Багушэвіч, М. Багдановіч, Я. Купала, Я. Колас, А. Пашкевіч (Цётка), М. Гарэцкі, К. Чорны, У. Дубоўка, К. Крапіва, Я. Брыль, Я. Скрыган, В. Быкаў, Н. Гілевіч, Р. Барадулін і інш.).
4. Навуковае вывучэнне стылістыкі і культуры маўлення ў беларускай філалогіі (Ф. Янкоўскі, У. Анічэнка, М. Цікоцкі, А. Каўрус, А. Юрэвіч, Р. Шкраба, П. Сцяцко, М. Міхневіч і інш.).

Літаратура

1. Абабурка, М.В. Культура беларускай мовы / А.В. Абабурка. – Мн., 1994.
2. Асновы культуры маўлення і стылістыкі / Пад рэд. У.В. Анічэнка. – Мн., 1992.
3. Беларуская мова: Энцыклапедыя. – Мн., 1994.
4. Каўрус, А.А. Стылістыка беларускай мовы / А.А. Каўрус. 3-е выд., дапрац. і дап. – Мн., 1993.
5. Лепешаў, І.Я. Культура маўлення: дапаможнік па курсу “Стылістыка і культура мовы” / І.Я. Лепешаў. – Гродна, 2007.
6. Цікоцкі, М.Я. Стылістыка беларускай мовы / М.Я. Цікоцкі. – 2-е выд. Мн., 1995.
7. Юрэвіч, А.К. Стылістыка беларускай мовы / А.К. Юрэвіч. – 2-е выд., перапрац. і дап. – Мн., 1992.

№ 2. КСРС.

Тэма: Тэрмінасістэма дысцыпліны “Стылістыка і культура беларускага маўлення”.

Літаратура

1. Абабурка, М.В. Культура беларускай мовы / А.В. Абабурка. – Мн., 1994.
2. Асновы культуры маўлення і стылістыкі / Пад рэд. У.В. Анічэнка. – Мн., 1992.
3. Беларуская мова: Энцыклапедыя. – Мн., 1994.
4. Каўрус, А.А. Стылістыка беларускай мовы / А.А. Каўрус. 3-е выд., дапрац. і дап. – Мн., 1993.
5. Лепешаў, І.Я. Культура маўлення: дапаможнік па курсу “Стылістыка і культура мовы” / І.Я. Лепешаў. – Гродна, 2007.
6. Цікоцкі, М.Я. Стылістыка беларускай мовы / М.Я. Цікоцкі. – 2-е выд. Мн., 1995.
7. Юрэвіч, А.К. Стылістыка беларускай мовы / А.К. Юрэвіч. – 2-е выд., перапрац. і дап. – Мн., 1992.

ПРЫКЛАДНЫЯ ТЭСТАВЫЯ ЗАДАННІ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ “СТЫЛІСТЫКА СЛАВЯНСКАЙ МОВЫ”

Выкарыстанне ў адукацыйным працэсе комплексных тэставых заданняў забяспечвае засваенне студэнтамі спецыфікі вучэбна-даследчай дзейнасці на розных ўзроўнях, што дазваляе эфектыўна дыягнаставаць фарміруемыя лінгвістычныя кампетэнцыі.

1. Адзначце агульнаўжывальныя словы:

1. Маляваць
2. Гіпербала
3. Разява
4. Каляровы
5. Кніга

2. Адзначце словы з эмацыянальна-экспрэсіўнай афарбоўкай

1. Піць
2. Лайдак
3. Бабуля
4. Плявузгаць
5. Слоўнік

3. Адзначце асноўныя функцыі, уласцівыя мастацкаму стылю

1. Інфарматыўная (паведамленне)
2. Эстэтычная
3. Забеспячэнне зносін
4. Уздзеяння
5. Валюнтатыўная (загадная)

4. Вызначце стыль тэксту

Увогуле, для беларускай літаратурнай мовы характэрны яшчэ моцны ўплыў дыялектнай мовы, аб чым сведчыць трывалае суіснаванне побач з нарматыўнымі варыянтамі шматлікіх не прызнаных нормай варыянтаў. Так, у Тлумачальным слоўніку беларускай мовы, у Граматыцы-85 зафіксавана адна зыходная форма для назоўніка *далонь*; у творным вызначана адна форма – з канчаткам *–ю* пры падаўжэнні *н*: *далонню*. У творах мастацкай літаратуры, публіцыстыкі пашыраны шматлікія ненарматыўныя варыянты: *далонь* – *далоня*, *далоня*; *далонню* – *даланёй* (*даланёю*), *далоняй* (*далоняю*).

Варыянтнасць з'яўляецца вынікам як натуральнага развіцця мовы, так і дзеяння пазамоўных фактараў – у сістэме беларускай літаратурнай мовы ў вялікай ступені тлумачыцца значным перыядам абмежавання беларускай мовы шмат у якіх сферах ужывання, што ўскладняе працэс нармалізацыі.

1. Публіцыстычны
2. Навуковы
3. Афіцыйна-справавы
4. Мастацкі
5. Канфесійны

5. Адзначце стыль, якому ўласцівы наступныя моўныя асаблівасці:

выкарыстанне тэрміналагічнай і спецыяльнай лексікі, іншамоўных слоў, вялікай колькасці назоўнікаў і прыметнікаў, прыназоўнікаў і слоў, якія ўказваюць на лагічнасць

выказвання; безасабовыя, няпэўна-асабовыя і намінатыўныя сказы з іменным складаным выказнікам і нулявой звязкай; перавага апавядальных сказаў; складаныя сказы ці простыя, ускладненыя аднароднымі членамі, пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыям.

1. Публіцыстычны
2. Афіцыйна-справавы
3. Гутарковы
4. Канфесійны
5. Навуковы

6. *Адзначце жанры навуковага стылю*

1. Рэцэнзія
2. Манаграфія
3. Аўтабіяграфія
4. Справаздача
5. Загад

7. *Адзначце, якія кампаненты складаюць схему тэксту-апісання*

1. Уступ (завязка)
2. Агульнае ўяўленне аб прадмеце
3. Асноўная частка
4. Прыметы прадмета
5. Адносіны аўтара

1. *Адзначце стыль і тып тэксту*

Звернемся да гравюрнага партрэта Францыска Скарыны, які быў надрукаваны ў Бібліі. Ф.Скарына ў доктарскай мантыі і берэце сядзіць за невялікім столікам. Перад ім ляжыць кніга, у руцэ – пяро. Стол накрыты сурвэткай з адлюстраваннем асабістага сігнэта асветніка. Злева ад яго – кнігі. Вышэй – касмічны глобус, сведчанне таго, што вучоны муж захапляўся астраноміяй і астралогіяй. Ззаду – арка з калон, упрыгожаных вянком з дубовых галінак. Гэтыя калоны – сімвал Падуанскага ўніверсітэта, дзе Ф.Скарына абараняў вучоную ступень доктара. На калонах – барэльефы мядзведзяў з таямнічымі геральдычнымі знакамі. Збаны. У правым ніжнім кутку гравюры - кошыкі, як мяркуюць, для збору лекавых траў. Побач выгравіраваны літары, - верагодна, - ініцыялы гравёра. У левым ніжнім кутку – падсвечнік з патушанай свечкай. Побач – адлюстраванне насякомага: ці то муха, ці то аса, ці то пчала. Зверху – дата выканання гравюры, запісаная кірыліцай: 1517 год. Унізе мудрагелістай вяззю напісана: доктар Францыск Скарына.

1. Мастацкі, разважанне.
2. Публіцыстычны, апісанне.
3. Навуковы, апавяданне.
4. Гутарковы, апісанне.
5. Канфесійны, апавяданне.

2. *Адзначце, якія сродкі тэкставай сувязі выкарыстаны ў тэксце*

Прызнавацца радзіме ў сваёй любові да яе трэба ціхім, сціплым і нават крыху сарамлівым голасам – такім, якім прызнаюцца ў сваіх самых цнатлівых і непарыўных пачуццях. Інакш нельга. Інакш яна, Радзіма, падумае, што ты і сам у такое не верыш і крычыш так толькі таму, каб пераканаць у гэтым усіх, а заадно і самога сябе.

1. Займеннікі.
2. Паўтор слоў.
3. Сінонімы.
4. Аднатыпная будова сказаў.

5. Злучнікі.

3. *Вызначце спосаб сувязі сказаў у тэкстах*

У цішы жнівеньскага дня дрэмле палескі лес. Широка раскінулі цёмна-зялёныя шаты магутныя дубы, цягнуцца ўвысь стройныя грабы, прапускае, нібы праз дробную сетку, сонечнае святло ясеня. Воддаль бялее гонкімі стваламі чародка бяроз, а яшчэ крыху далей, з паўсотні крокаў адсюль, паўстаў стромкі сасновы бор. Паветра насычана мядовым пахам ліпы і хваёвай смалы, расплаўленай на сонцы.

1. Паслядоўная
2. Паралельная
3. Паслядоўная і паралельная

11. *Азначэнне якога тропа прыведзена ніжэй:*

Від тропа, заснаваны на пераносе назвы аднаго прадмета ці з'явы на іншы прадмет ці з'яву на аснове пэўнай знешняй ці ўнутранай сувязі паміж імі.

1. Метафара
2. Гіпербала
3. Літота
4. Антытэза
5. Эпітэт

12. *Як называюцца прыведзеныя ніжэй трыпы:*

жнейкі-красуні, белая вяргіня, маладыя каласы, поле чыстае

1. Літота
2. Эпітэт
3. Перыфраза
4. Алагізм
5. Каламбур

13. *Якая сінтаксічная фігура выкарыстана ва ўрыўку:*

Калі вораг сарве яблык, паспеўшы ў нашым садзе, то яблык разарвецца ў яго руках гранатай! Калі ён сажне жменю нашых цяжкіх каласоў, зерне вылеціць і паразіць яго свінцовым дажджом! Калі ён падыдзе да нашых чыстых, сцюдзёных крыніц, яны перасохнуць, каб не даць яму вады.

1. Паралелізм
2. Градацыя
3. Рытарычны зварот
4. Анафара
5. Умоўчанне

14. *Адзначце прыклады парушэння правільнасці маўлення:*

1. Ты, мабуць, б'ешся балюча.
2. Цёткіна дачка гучна смяецца.
3. Дзве пятыя агарода былі ўжо засаджаны.
4. Меншая мяне сястра не ходзіць у школу.
5. Янка Купала – найбуйнейшы паэт XX стагоддзя

15. *Якая камунікатыўная якасць парушана ў сказах:*

1. *Патрабуюцца прадаўцы з магазіннай адукацыяй.* 2. *Наша Галіна Якаўлеўна вельмі любіць паэзію, таму кожны раз з палучкі купляе не менш двух паэтаў*

1. Дакладнасць маўлення

2. Чысціня маўлення
3. Правільнасць маўлення
4. Сцісласць маўлення
5. Багацце маўлення

16. Якой стылістычнай памылкай з'яўляюцца прыклады:

аслужыць службу, хадзіць хадунам, спецыфічнасць спецыфікі

1. Штамп
2. Квяцістасць маўлення
3. Слова-паразіт
4. Таўталогія
5. Плеаназм

17. Адзначце стылі сучаснай беларускай мовы

1. Афіцыйна-справавы
2. Мастацкі
3. Навуковы
4. Гутарковы
5. Канфесійны
6. Публіцыстычны
7. Рэкламны
8. Судовы
9. Васнны

18. Суаднясіце паняцці і іх азначэнні

1.Звязнасць (счапленне, кагезія)	А. Тэкстаўтваральная сувязь паміж сказамі, якая закранае ўсе віды граматычных і семантычных адносін у межах тэксту, сэнсавае адзінства структур свядомасці
2. Завершанасць	Б. Падзел тэксту як у фармальным (архітэктанічным), так і ў зместавым (кампазіцыйным) плане
3.Цэласнасць (кагерэнтнасць)	В. Сувязь семантычна самастойных асобных фрагментаў у адзінае кагерэнтнае поле; гармонія і адсутнасць супярэчнасцей паміж элементамі тэксту
4. Падзельнасць	Г. Завяршэнне працэсу генеравання тэксту
5. Праспекцыя	Д. Абавязковая наяўнасць галоўнай ідэі тэксту; падзел інфармацыйнай плыні тэксту на змestaва-фактычную («што адбываецца ў тэксце?») і канцэптуальную («навошта яно адбываецца?») інфармацыю
6. Рэтраспекцыя	Е. Інфармацыя, якая будзе выкладацца ў наступных частках тэксту, перавод дзеяння ў рэгістр будучага часу; чаканне наступных падзей; забяганне наперад
7.Лакальна- тэмпаральная аднесенасць (хранатоп)	Ё. Інфармацыя, якая выкладалася ў папярэдніх частках тэксту, вывадзенае дзеянне з сюжэтнага цяперашняга часу; зварот да падзей, якія ўжо калісьці адбыліся; забяганне назад
8. Канцэптуальнасць	Ж. Комплексная катэгорыя, што складаецца з тэмпаральнасці і лакальнасці (тэкставай прасторы)

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца, выбіраюцца і адаптуюцца ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі падрыхтоўкі спецыялістаў.

Найбольш эфектыўнымі формамі і метадамі арганізацыі самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца:

- выкананне прамежкавых тэстаў;
- распрацоўка індывідуальных і калектыўных навукова-творчых заданняў і праектаў;
- падрыхтоўка і ўдзел у правядзенні актыўных форм навучання (дыскусіі, дэбаты, прэс-канферэнцыі);
- вывучэнне студэнтамі навукова-метадычных артыкулаў па праблемах беларускага і замежнага мовазнаўства, іх анатаванне і рэцэнзаванне;
- падрыхтоўка навуковых матэрыялаў, дакладаў, навукова-даследчых работ для ўдзелу ў студэнцкіх навукова-практычных канферэнцыях, конкурсах;
- самакантроль шляхам выканання трэніровачных (у тым ліку камп'ютарных) тэстаў і заданняў;
- індывідуальныя кансультацыі з выкладчыкам.

ПЕРАЛІК РЕКАМЕНДУЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для кантролю якасці адукацыі па вучэбнай дысцыпліне “Стылістыка славянскай мовы” выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тэсты па вивучаемых раздзелах (тэмах);
- вуснае (пісьмовае) апытванне падчас заняткаў;
- пісьмовыя кантрольныя работы;
- камп’ютарныя тэсты;
- пісьмовыя работы (пераклады);
- адзнака па практычных занятках;
- выніковае тэсціраванне;
- выніковыя формы атэстацыі (залік).

ХАРАКТАРЫСТЫКА ІНАВАЦЫЙНЫХ ПАДЫХОДАЎ ДА ВЫКЛАДАННЯ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Метады інавацыйнага навучання:

- метады праблемнай нагляднасці;
- метады лінгвістычнай алузіі;
- метады актывізацыі асацыятыўных сувязей і інш.

Прыёмы работы на аўдыторных занятках:

- асацыятыўны;
- прыём складання тэматычнай сеткі,
- прыёмы складання схем.
- лінгвадыдактычная дыскусія, дыспут і інш.

Матэрыяльна-дыдактычны блок інавацыйных тэхналогій звязаны з новай функцыяй лінгвістычнай нагляднасці, якая забяспечвае кіраванне пазнаваўчай дзейнасцю студэнтаў праз апарат эмоцый.

ПАТРАБАВАННІ ДА СТУДЭНТАЎ ПРЫ ВІВУЧЭННІ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Ацэнка ведаў студэнтаў на працягу семестра (вучэбнага года) праводзіцца ў адпаведнасці з “Палажэннем аб рэйтынгавай сістэме ацэнкі ведаў студэнтаў па дысцыпліне ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце”, зацверджаным Загадам рэктара БДУ № 38-ОД ад 04.02.2008, і складаецца:

- з вынікаў работы на практычных занятках (ацэньваюцца ў балах адпаведна з рэйтынгавай карткай);
- выканання кантралюемай самастойнай работы ацэньваюцца ў балах адпаведна з рэйтынгавай карткай);
- выканання пісьмовых работ (ацэньваюцца ў балах адпаведна з рэйтынгавай карткай). Этапы засваення зместу вучэбнага матэрыялу фіксуюцца ў рэйтынгавай картцы.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБнай ПРАГРАМЫ ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца узгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
1. Сучасная беларуская мова	Кафедра сучаснай беларускай мовы	няма	Зацвердзіць Пратакол №10 ад 19.05.2015 г.
2. Сучасная руская мова	Кафедра рускай мовы	няма	Зацвердзіць Пратакол №10 ад 24.06.2015 г.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЭНЫ ДА ВУЧЭБнай ПРАГРАМЫ ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ на ____ / ____ вучэбны год

№№ пп	Змены і дапаўненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры
(пратакол № ____ ад _____ 2016_ г.)

Загадчык кафедры

_____ (ступень, званне) _____ (подпіс) _____ (Ініцыялы, прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

____прафесар____ I.C. Роўда____
(ступень, званне) (подпіс) (Ініцыялы, прозвішча)